

POKROK ZÁPADU

PUBLISHED WEEKLY

Entered at the Post Office at Omaha, Neb., as second class, mail matter.

Published by Pokrok Publishing Co., 1309—1311 Howard St.—Tel. 2913

Subscription by mail — \$1.00 per year.

Vydává: Vydavatelská Sp. l. Pokroku
V. A. C. BUREŠ, ředitel.
1309—1311 Howard ul. — Telefon 2913.

Předplatné \$1.00 na rok.
Do C. h. \$2.00 na rok.

Adresujte je do redakce

POKROK ZÁPADU
OMAHA, NEB.

Omaha, Neb., 6. února 1907.

Z českých listů se dovídáme, že spisovatel Frant. Sokol—Tůma v Mor. Ostravě podepsal tyto dny smlouvu s americkým nakladatelem českým, jemuž prodal nové dílo své, třídílný román, s právem vydání v Americe. Román — první díl — vyjde počátkem roku 1907. Právo pro Čechy vyhradil autor sobě ovšem s tou podmínkou, že nesmí tam vyjítí první díl dřívě, pokud nevyšel v Americe díl druhý. Dva díly rukopisu byly již odeslány do Ameriky. Třetí díl byl odeslán počátkem ledna. V románu pojednávají se a jsou kresleny prý události nedávne naší přítomnosti. — Zprávu zaznamenáváme se silnou dávkou pochobnosti.

V měsíci červnu uspořádán bude v Chicagu sjezd svobodomyšlných. Výkonný výbor, jehož předsedou je dr. Fr. Iška, rozesílá všem svobodomyšlným jednotám, řádům, sborům, spolkům, časopisům a osvojeným jednotlivcům provolání, v němž horuje se pro sjednocení svobodomyšlných ve všech směrech. Pro nedostatek místa omezujeme se pouze na stručnou trest tohoto provolání: Neprátele svobody semknuti jsou v různé tábory a pracují důsledně a neunavně. Z té příčiny je třeba také soustavné práce u svobodomyšlných. Šlechtný člověk nemá se držeti zásady: "Za nás to ještě vydrží a po nás ať přijde potopa." Spojme se ku promyšlené, soustavné a tím účinné práci osvětové. Za tím účelem svoláváme sjezd svobodomyšlných, jenž by přispěl ku prohloubení našeho veřejného života, zvláště pak ku zvýšení péče o výchovu mládeže i dospělých a jenž by navázal spojení se stejně smýšlejícími jinonárodními spoluobčany a jich organizacemi. K účastenství vyzývány jsou všechny české organizace a časopisy a vítán bude každý stoupenec svobody duševní i občanské, muž i žena. Tolik praví se asi v provolání. Jsme dalecí toho, abychom sjezdu nepřáli dokonalého zdu. A rovněž nechceme podrývati snahy, jsou-li vedeny upřímnou vůlí a nezávislou touhou po lepším životě mezi svobodáři. Ale uvážíme-li odkud vyšla výzva k tomuto sjezdu, jsme plně oprávněni k pochobnostem o upřímnosti těchto snah. Rovněž nápadno jest, že stanovisko nejstarších svobodářských listů je výslovně protisjezdové. "Dennice Novověku", list krajně svobodomyšlný, jehož redaktorem je starý svobodář V. Schneider, píše: "Z té strany, z které před půldruhým rokem vřily janičářské kotle rozbrojů, osobního a rodného ostouzení, ozvala se šalmaj míru. — Za předsednictví starého redaktora Svornosti (zapisovatelem zvolen redaktor téhož listu p. Pšenka) usnesli se někteří členové svobodomyšlných organizací chicagských svolati sjezd pokoje a pořádku, aby prý přestala rozháranost a fevnivost mezi

svobodáři a jejich časopisy. Na západě prý pociťují svobodomyšlní naši bolestně tu rozháranost a nevráživost, jak se jeden starý svobodář se slzami v očích dr. Iškovi vyslovil. — Je to dojemné. Ale bylo by bývalo mužnější a i moudřejší, kdyby ti svobodáři na západě byli se tenkrát obrátili na váženého šéf-redaktora "Svornosti", aby velkou váhou svou přitáhl úzdu listu svému a nedopustil ostouzení svých osobních přátel a jejich rodin." A dále čteme několik trpkých, ale nepopíratelně pravdivých slov: "Sjezdy jsou moc nebezpečné prostředky pokoje. Buď tam přijdou sami zástupci, kteří budou navrhovat, a pak škoda štrapače a peněz, anebo tam přijdou mužové také jtní, a jestli budou překřičeni neb udušeni přirozenou většinou chicagskou, začnou rozbroje znova." — A newyorský "Hlas Lidu", rovněž jeden z nejstarších výslovně svobodomyšlných časopisů píše: "Návrh ten přichází od lidí (a výminkou těch poetivě smýšlejících) ode dávna známých, kde každý návrh pro českou věc se náležitě uvažuje, nežli se veřejnosti podá, zhojí-li se při tom pošramocení popularnost a jaký z toho bude zisk. Že ta naše svobodomyšlnost byla vybudována na měkkém základě jest věcí každému bedlivějšímu pozorovateli známou. Posmíváním se náboženství a víře, věřícím sousedům, štváním proti kněžím, zlehčováním obětavosti věřících k náboženským účelům, na stavby kostelů, far a škol atd., tím se pravá svobodomyšlnost vypěstovati nedá, zvláště když se to podává křiklavým sprostáckým způsobem, tak jak se dělo a děje. Známá firma novinářská, která si přivlastňuje patent svobodomyšlnosti, svou nevráživostí, štváctvím a nadávkami na každého, kdo se odvážil míti své vlastní náhledy a je vyřknouti, které jejímu obchodu se svobodomyšlností nenasvědčovaly a nebyly vhod, byla první, která rozháranost a roztráštěnost mezi svobodomyšlnými svým chováním vrhla, a nyní přichází s návrhem, aby se to na kongresu spravilo, co sama zavinila? — Nyní navrhuje smír! — Nechej býti škůdce ani protivníkem kongresu, ale staré hříšníky je těžko napravovat. Spáchané křivdy nejsou lehké k zapomenutí. Firma tato odehovála nám po svém způsobu mnoho odpadků od církvi a kostelů, ale nezáleželo jí na tom, aniž to dovedla vychovati nám mravně z přesvědčení obětavých svobodomyšlníků a řádných charakterů. Nechceme předbíhat událostem a posuzovat přičiny před účinkem. Jest třeba vyčkatí, jakých úspěchů se doděláme na sjezdu, kde se může vykonat mnoho." — To je tedy pravý stav věcí. Na konec otiskujeme slova, jež v těchto dnech píše nám jeden ze starých, již sešedivělých svobodářů a s nimiž jistě souhlasit budou všichni upřímní lidé: "Vím, že není daleká doba, že samolibé, surové a nevědomé chvástání o svobodomyšlnosti, zapuzeno bude uslechtilou, něžnou a hřejivější svobodomyšlností, ku které bude hrdě hlásiti se každý dobrý člověk, aniž by se musel obávat, že bude mu lidmi soudnými a třeba hlásícími se k té, či oné víře, vypáleno na čelo Kainovo znamení." Doufejme, že doba ta je nedaleka. Ony hlasy, jež se všech stran a z těch nepovolanejších míst se ozývají, nelze přehlédnouti s lhostejností. Jsou známkou doby. Surové kupčení se svobodomyšlností, vyzývavé nepřátelství vůči těm, jichž přesvědčení je jiné, nevráživost a nedůvěra k těm, kteří nesouhlasí s dnešní cestou, kterou běrou se naši patentovaní svo-

bořáci, to musí zmizeti. To všechno je nesvobodomyšlné, ba pro radou svobodomyšlnosti. A je-li chystán sjezd jitřenkou k těm lepším dobám, pak my se sjezdem souhlasíme. Jsou-li však oprávněny pochobnosti starých svobodomyšlných horečnicků, pak bylo by nejlépe nepofádati ničeho a vyčkatí doby příznivější.

W. J. Bryan a Farmerské Jednoty.

(Z časopisu "The Commoner" tlumočí J. F. Drábek.)

Vzrůst Farmerské Unie na jihozápadě a "The American Society of Equity" ve středním západě jest známkou, že si rolníci uvědomují důležitost společného jednání k zabezpečení svých industrialních zájmů.

Farmerské Unie jsou zakládány po způsobu ferneslných jednot a jsou namnoze ve styku s místními federacemi práce, majíce delegáty ve všech schůzích těchto těles. Femeslník-unionista naléhá na to, aby měl slovo v rozhodování, jaký plat má obdržeti za svou práci. A rolníci, kteří přistupují k Jednotám, jednoduše požadují totéž.

Za nynějších poměrů jest rolník nucen prodati svůj výrobek za cenu, určenou mu kupcem, a zároveň musí platit za své potřeby ceny, určené mu prodávacem. Systém tento jest jako pasť na rekruity onoho barevného gentlemana: Polapí farmáře, ať jde sem nebo tam.

Jest to též poměr, kterýž shledáváme v kružích finančních. Banka si vlastně právo platit požaduje své libosti a zároveň požadovat formu peněz při placení vašich povinností čili dluhů.

Jest tudíž zcela přirozeno, že kruhy zainteresované, které od věku farmáře vysávaly, počínají odsuzovati tyto nové Jednoty jako "farmářský trust." Tím však oklamati se dají pouze ti, kteří si rádi v bludu a klamu hováí.

Rolníci, kteří se k Jednotám přidávají, a těch je mnoho, pouze požadují, aby měli slovo při stanovení cen na výrobky své práce a aby mohli požadavek svůj uplatnit čili vymítit, oni se organizují pro vzájemný svůj prospěch.

Tak jako různé ferneslné unie dobyly sobě organizací úspěchu, podobně i rolníci mohou docílit úspěchu dle toho, jak silně budou jejich Jednoty a jak jejich požadavky budou se zakládat na spravedlnosti.

Rolnické Jednoty by měly růsti v síle a důležitosti, tak aby pojmuly každého, kdo se živi zemědělstvím.

ODRODILEC.

(Píše Jan Borecký.)

Když jsem ve staré vlasti slýchával, že se dal někde pokřtiti žid, vždy bývalo k tomu dodáno: "Zas to udělal k vůli zisku. Žid kdyby byl desetkrát pokřtěn, zůstane přece jenom židem." Nezáčínám tím k vůli židovské nebo křesťanské víře, ale k vůli národnosti. Tak jako Čech nikdy se nemá a nemusí stydět za svoji národnost a původ, tu i žid nemusi zapřít svůj židovský původ. Židovský národ je po celém světě rozptýlen, je bez vlasti, ale často přece jenom slýcháme, že židé světem vládnou. Mezi židy, zejména zde v Americe, kde židovská víra není jim ve společenském postavení závadnou, zřídka kdy nalezneme se židovský odrodilec.

Židé jsou inteligentní, v rodinách dají sobě záležeti na výchově dítěte, dopřávají jim vyššího vzdělání, daleko častěji nežli kterýkoliv národ jiný. Proto není divu, že židé všude vynikají, jsou

podnikavými obchodníky, podporovateli pokroku a milovníky krásného umění. Sami sobě jsou upřímní a lnou k sobě se zvláštní přehylností. Svému souvěrci jsou vždy židé ochotni pomoci. Židé jsou národ příčinlivý, pilný. Nejsou žádni pijáci ani lehkomyšlní mrahači, v uzavírání sňatků jsou opatrní. Jenom za zvláštních okolností vstupují do sňatku s jinými národnostmi. A ten, kdo tak učiní, je u židů v opovržení. Tím zachovali si svoji individualitu, ať žili kdekoliv. Při vstupování do manželství nejsou lehkomyšlní. Žid nežení se dřívě, židovka nevdává, dokud nemá existenci řádně zabezpečenou. "Prve nežli zajiček, musí býti trávníček." Od židů věru, bychom se mohli lečemes naučit.

Jen takový žid, který svým pochobným charakterem a lehkou povahou udržeti se nemůže, přebíhá do cizího národa, stává se svého rodu nehodným, zkrátka odrodilem. Židé takové nezdraví rády oželi.

Odrodilec českého národa byli našemu národu vždy jen ku škodě a hanbě. U upřímných Čechů a u všech spravedlivých lidí byli vždy v opovržení.

Do naší česko-americké společnosti vešel se židovský odrodilec, který svojí povahou, nejša židem ani Čechem, natropil se v české veřejnosti ostudy dost a došt.

Podivno při tom, že naši čeští výtečníci, již se nám za vzory, výuce a užitele předstávají, zamílovali si dotyčného židovského odrodilce. Kdyby odrodil se Čech, poslali by naň oheň, síru, hromy a peklo. Že je židem, hýčkájí jej, do české společnosti zvou, ponevadž jeho všehochopnost mohou dobře využitkovati ku svému nekalmým zájmům.

U řádných, vzdělaných a početných lidí každý odrodilec a zrádce rodu svého bývá v opovržení.

DOPIS Z CHICAGA.

Tak nám nestal masopust a o velkolepých, jak se samo sebou rozumí, ballů jest na všech stranách dost a dost. O takové věci jest, jako obyčejně, jak náleží postaráno. Mnohém lépe běřou si to naše národní spolky na starost, než naše národní podniky a záležitosti celé naší národnosti vůbec se týkající. To bylo od jakživa našim nešťastným zvykem, že věci veřejné a národní musely vždy ustoupiti výdělkářství a zábavám. My už ani jini nebudem.

Čtitel Karla Havlíčka Borovského pracují nyní úsilovně na tom, aby pomník byl tento rok a sice někdy v měsíci září postaven. Jak vyrozumívám, byl zadán již kontrakt proslulému pražskému sochaři Mistru Strachovskému, jehož plodem jest socha Havlíčkova v Hoře Kátné, dle jejíhož vzoru i naše socha zhotovena býti má.

Nyní jest hlavní a důležitou otázkou: Kam postaviti pomník onen?

Do parku? Jest velice problematickým, zda parkovní komise nechá se polnout a propůjčí místo pro pomník muže, jakým byl náš Havlíček, který nám Čechům jest právě tím, čím svobodomyšlnému Američan jest Tomáš Paine a Ingersoll, Němei Haine, Francouzovi Roseau, Voltaire nebo Beranger. Každému bude známo, jak málo svobodomyšlných zasedá v našich městských úřadech a hlavně ve sboru parkovních komisařů.

Nenechá se upříti, že Havlíček má veliký svůj význam pouze a jedině pro nás Čechy a že ostatní národové, až na výjimky nepatrné, o něm buď velmi málo, nebo zcela ničeho nevědí. A tuto vážnou okolnost třeba nám vždy vzí-

ti v úvahu a nerozčílovati se proti onen návrh, daný na jiné místo. My máme bohužel mnoho trpké zkušenosti, kterak se s námi se strany našich místních úřadů jedná. Čechové jsou všimáni pouze takhle před volbami, kdy se jim slibuje všecko na světě a pěkně se jim maže med kolem úst. Leč po volbách? Oblízneme se a je to!

Denní Hlasatel přichází s návrhem, že by pomník nemusel státi zrovna v Chicagu a že když by se v jiné české osadě dostal pro pomník místo výhodnější, že by mohl postaven býti tam. Jest to velmi dobře míněno sice, leč já nedoufám, že návrh tento dojde ohlasu. Chicago jest jaksi Mekkou Čechů amerických a pomník tam na každý pád patří. Tam mimo to povstala ona myšlenka, tam došla také svého uskutečnění zásluhou nadšených pro památku Havlíčkova. Do žádného jiného města v Unii nezavítá každého roku tolik krajanů ze všech částí Spoj. Států jako sem a neměli by tu uviděti snad první pomník český na této půdě americké?

Divné by to bylo, věru divné, aby v takovém veleměstě, kde žije přes 100,000 Čechů, osazujících úplně několik čtvrtí města, nenabýlo se místo pro pomník českého velikána a mužedníka, jakým byl Karel Havlíček.

Česká Stráž, ač v poslední době ztratila následkem různých okolností mnoho nadšených a obětavých údů, čítá dosud ve svých řadách muže vlivu požívající a v každém odlehu rozsáfné i obětavé, jimž zajisté se podaří získat místo pro pomník. Jen když naše listy budou v přelíné té konati též svou povinnost, jak se od nich nechá očekávat. Není žádné pochobnost, že se místo pro pomník dostane. Necht se zvolí deputace z mužů různých, ve veřejnosti něco reprezentujících, kteří neostýchají se promluvit patřičné slovo na patřičném místě a ať se jednoduše prohlásí: "My místo pro pomník chceme a musíme ho dostat za každou cenu." Jen žádné prosění, jen žádné mačkání čepice. Po Havlíčkovsku na to:

"Buďte a nebo — —!"

Málem bych přehlédli, že "Rozhledy" před několika týdny učinily poznámku, jako bych byl ve svém dopise kdysi tvrdil, že pan Kuták byl původcem nepřívětivé kritiky díla Maxima Gorkiho, které loňského roku sehráno bylo společností Ludvíkovou. Mínil představení "Na dně života," dávané pod názvem "Pelech." Podotýkám, že já jsem podobného nenapsal, aniž bych byl Rozhledy nebo p. Kutáka nějak insunoval v tom směru, ponevadž předně mám více důvěry v onen list i jeho redaktora, že by něčeho podobného se dopustil jen k vůli tomu, aby někdo myslil, že tomu rozumí. Posudek ten vyšel z pramenů docela jiných, rozumí se, že méně povolaných. Mohlo-li dílo Gorkiho sehráno býti stokrát nebo i vícekrát v Berlíně, kde ruským autorům vůbec mnoho příznivců nejsou, tož měl zde ten či onen tím méně práva chopiti se nože a pustit se do košerování díla, jež buď nepochopil a nebo mu — s odpuštěním — docela nerozuměl.

Avšak pan Kuták to nebyl a já to také nenapsal. Jestli se to proti všemu nadání do dopisu dostalo, není to mou vinou. To musí mít někdo jiný na svědomí.

Pan Kuták podotýká, že prý Rozhledy nemají dosud žádnou rubriku pro divadlo, ale já jsem myslil, že když mají "Rozhledy" v ohlavení svém také umění, že také myslí divadlo. Ono by to na žádný pád nemohlo škodit, kdyby takový časopis věnoval dí-